

Az óriás- fog

Réges-régi várkapuk, templombejáratok, várkastélyok folyosóin látható egy különös látványosság, az erős vasabroncsokkal összefogott, láncokkal a mennyezetre erősített, ember nagyságú „sárkánycsont”. A babonások úgy vélik, ha leesik a sárkánycsont, vége lesz

a világnak. A valószínűleg mamutoktól származó maradványokat a természettudományi múzeumok gyűjteményeiben is megcsodálhatjuk.

A dinoszauruszok kora és az ember megjelenése között olyan sok idő (60-65 millió év) telt el, hogy az őshüllőkről sokáig nem tudtunk. Elképzelhető, hogy a jégkorszak valóságos állatszörnyeinek (barlangi medvék, barlangi oroszlánok, mamutok) emlékképei alakultak át az idők múltával sárkánnyá az emberi képzeletben. A két- és többfejűséget torzszülött állatoknál láthatták, amelyek néha előfordulnak.

Vajon miként szerzett az ember bizonyosságot az őshüllők létezéséről?

A tudományos legenda szerint egy asszonnak köszönhető a felfedezés. A 19. század első felében az angol Gideon Mantell fogorvosként és szülésként tevékenykedett, és betegeihez tett látogatásaira gyakran elkísérte a felesége, Mary Ann. Egy alkalommal a hölgy sétával akarta eltölteni a hosszú várakozást, de megbotlott valamiben, és elesett. A segítségére siető férj jókora, a földből kiálló fogat vett észre - ebben botlott meg Mary Ann. Az orvos sokáig kereste a fog típusának megfelelő, vagy legalább ahhoz hasonlító állatot, amíg végre egy gyűjteményben meglátta a Dél-Amerikából származó harapós leguán csontvázát (spanyolosan iguanát). A lelet éppen olyan volt, mint az iguana foga. Csak sokkal-

sokkal nagyobb. Így született

meg később az elnevezés:

Iguanodon, azaz iguana fogú. A fog tulajdonosa Mantell szerint legalább 18 m hosszú (valójában még ennél is nagyobb) négylábú állat lehetett. Persze,

a szegény orvost eleinte mindenki kinevette, a komoly természettudósok víziló-, illetve orrszarvú fogának tartották a leletet. Ám a vitákból mégis Mantell került ki győztesen, és egyre nagyobb lendületet vett az őssálatok, őshüllők kutatása. (Később Mary Ann is lelkes gyűjtővé vált.)

Bár a képzeletbeli sárkányok legtöbbször barlangokban tanyáznak, az igazi őshüllők közül csak a kisebbek fértek volna el egy átlagos barlangban. Ahol a felszínen (vagy a bányákban) földtörténeti középidőből származó üledékek vannak, bárhol előkerülhet egy öreg csont. Vízi üledékek esetén őscápák, krokodilok, teknősök és *ichtioszauruszok* maradványai, a szárazföldi üledékekből pedig az őshüllők igen sokféle válfaja.

A dinoszauruszok a 19. század közepén váltak világhírűvé. A Brit Birodalom nagyságát is hirdető londoni kiállításon, az építészeti csodaként elhíresült Kristálypalotában mutatták be az akkor ismert őshüllők életnagyságú, vasbeton változatait. A kiállítás lebontása előtt az Iguanodon belsejében kialakított térben még szilveszteri vacsorát is rendeztek a díszvendégeknek.

SZILI ISTVÁN

